

KIRJALLINEN KYSYMYS 923/2012 vp

Vakaviin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten maastakarkottamisen edistäminen

Eduskunnan puhemiehelle

Ulkomaalainen, joka on syyllistynyt vakaviin tai toistuviin rikoksiin, voidaan ulkomaalaislain 149 §:n mukaan karkottaa maasta. Ulkomaalainen voidaan karkottaa myös, jos hän on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle tai jos hänen voidaan muusta perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Tilanteissa, joissa ulkomaalaisen poistaminen Suomesta ei ole mahdollista, karkotukseen tuomitulle myönnetään ulkomaalaislain 51 §:n perusteella tilapäinen oleskelulupa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hän saa jatkaa vapaalla jalalla rikollista toimintaansa.

Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Suomessa on kymmeniä karkotuspäätöksen saaneita ulkomaalaisia, joita heidän kotimaansa ei suostu ottamaan vastaan. Tietävästi etenkin Vietnamin, Somalian ja Irakin kansalaisten karkottamisessa kotimaahansa on ollut suuria vaikeuksia. Vastaanottava valtio on saattanut esimerkiksi kieltäytyä myöntämästä karkotettavalle tarvittavia matkustusasiakirjoja.

Toisinaan karkotettuja on kuljetettu poliisi-saattueessa jopa kotimaahan asti, mutta karkotettua ei rajalla ole otettu vastaan. Näin tapahtui myös sen karkotuspäätöksen saaneen vietnamilaismiehen tapauksessa, joka kuluvin vuoden syyskuussa ampui kahta ihmistä helsinkiläisessä yökerhossa.

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen on vastauksessaan kansanedustaja Hakkaraisen kirjalliseen

kysymykseen KK 782/2012 vp kertonut yleisistä toimintalinjoista, joilla hallitus pyrkii edistämään maastakarkottamisen toteuttamista. Ministeri kertoo, että toisaalta hallitus on aktiivinen kansainvälisesti EU-tasolla ja toisaalta hallitus edistää maastapoistamisten toteuttamista kansallisin toimin. Ministerin mukaan hallituksen mielestä on tarkoituksenmukaisinta pyrkiä Euroopan unionin ja kolmannen valtion välisen sopimuksen solmimiseen ja sitä kautta kattavan ja tehokkaan EU:n takaisinottosopimusverkoston rakentamiseen. Vastauksessa ei kuitenkaan kerrota yksityiskohtaisemmin, miten edellä mainittujen, paljon ongelmia aiheuttavien maiden kanssa toimitaan.

Suomi maksaa kaikille edellä mainituille maille kehitysapua miljoonia euroja vuosittain. Tämän seikan luulisi sopivan vipuvarreksi, kun kyseisten maiden kanssa neuvotellaan karkotettujen takaisinotosta.

Suomesta karkotetun henkilön poistaminen maasta voi keskeytyä myös karkotettavan hangoittelun vuoksi. Maahanmuuttoviranomaisten tekemien karkotuspäätösten toimeenpanosta vastaavan Helsingin poliisin mukaan vuosittain sattuu muutamia tapauksia, joissa karkotettava alkaa lentokentällä käyttäytyä hyvin aggressiivisesti, sillä joidenkin karkotettavien tiedossa on, että lentokoneen kapteeni ei välttämättä suostu ottamaan riehujaa matkustajaksi. Näin ollen karkotettua ei saada pois maasta, vaan karkotusta joudutaan yrittämään uudelleen, mikä tietää valtiolle lisäkustannuksia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo edistää maastakarkottamisten toteuttamista Vietnamiin, Somaliaan ja Irakiin, joihin karkottaminen on tällä hetkellä erityisen hankalaa,

onko hallitus tietoinen siitä, että karkotusmatkat keskeytyvät toisinaan karkotettavan tarkoitushakuisesti aggressiivisen käytöksen vuoksi ja

miten hallitus aikoo puuttua tähän ongelmaan?

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2012

Jussi Niinistö /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jussi Niinistön /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 923/2012 vp:

Miten hallitus aikoo edistää maastakarkottamisten toteuttamista Vietnamiin, Somaliaan ja Irakiin, joihin karkottaminen on tällä hetkellä erityisen hankalaa,

onko hallitus tietoinen siitä, että karkotusmatkat keskeytyvät toisinaan karkotettavan tarkoitushakuisesti aggressiivisen käytöksen vuoksi ja

miten hallitus aikoo puuttua tähän ongelmaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus on tietoinen siitä, että toisinaan maastapoistamista ei voida toteuttaa, koska vastaanottava valtio toimii tosiasiallisesti niin, ettei maastapoistamista voida panna täytäntöön. Huolimatta siitä, että valtioilla on kansainvälisoikeudellinen velvollisuus ottaa takaisin oman maansa kansalaiset, vastaanottava valtio ei aina suostu ottamaan henkilöä vastaan esimerkiksi kieltäytymällä myöntämästä maastapoistamisen toteuttamiseen tarvittavia matkustusasiakirjoja tai muita välttämättömiä asiakirjoja taikka toimimalla muuten niin, ettei maastapoistamista voida toteuttaa. Valtio voi myös olla niin sekasortoisessa tilanteessa, ettei asiakirjojen saaminen ole mahdollista.

Hallitus toimii maastakarkottamisten toteuttamisen edistämiseksi monitahoisesti ja -tasoisesti. Hallitus on aktiivinen kansainvälisesti EU-tasolla ja edistää maastapoistamisten toteuttamista

kansallisin toimin. Sisäasiainministeriö käy parhaillaan kahdenvälisiä keskusteluja Afganistanin ja Irakin viranomaisten kanssa paluuseen liittyvien tilanteiden edistämiseksi. Merkittävää on, että pitkällisen sisällissodan ja epävakauden jälkeen Somalia on saanut tänä syksynä uuden poliittisen johdon: presidentin, parlamentin ja hallituksen. Olen tavannut Somalian ulkoministerin, joka tapaamisessa korosti turvallisuustilanteen parantamisen ja vakiinnuttamisen olevan uuden hallituksen tärkein tehtävä ja välttämätön edellytys muulle kehitykselle. Tämän kehityksen myötä on mahdollista, että nykyisin Somaliaan paluuseen ja palauttamisiin liittyvät esteet myös vähitellen poistuvat.

Korkean tason ministeritapaamisissa käytävän vuoropuhelun lisäksi Suomi käy useiden valtioiden kanssa virkamiestasoisia kahdenvälisiä konsultaatioita, joissa voidaan käsitellä ulko- ja turvallisuuspoliittisten kysymysten ohella myös maiden kahdenvälisiä suhteita. Kehitysyhteistyön pitkäaikaisten kumppanimaiden, kuten Vietnamin, kanssa käydään lisäksi yhteistyöneuvotteluja, jotka keskittyvät lähinnä kehitysyhteistyöhön. Myös maahantuloasioihin liittyviä kysymyksiä on nostettu esille näissä yhteyksissä.

Hallitus on tietoinen myös siitä, että yksittäinen maastapoistettava tarkoituksellisesti voi yrittää estää normaalilla reittilennolla toteutettavaksi tarkoitetun maastapoistamisen täytäntöönpanotehtävän. Poliisilla on poliisilain perusteella oikeus käyttää laissa, asetuksessa ja määräyksissä määriteltyjä voimakeinoja täytäntöönpanon suorittamiseksi ja henkilön saattamiseksi vaarattomaksi. Kun on kyse ilma-aluksesta, ilma-aluksen päällikkö käyttää ylintä käskyvaltaa ja voi harkintansa perusteella estää aggressiivisen henkilön pääsyn koneeseen. Hallitus muistuttaa vie-

lä siitä, että esimerkiksi rauhoittavia lääkkeitä ei saa käyttää voimakeinojen korvikkeena maastapoistamisen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Maastapoistamisen toteuttamiseksi normaali reittilento ei kuitenkaan ole ainoa mahdollisuus.

Hallitus tulee jatkossakin toimimaan aktiivisesti maastapoistamispäätösten täytäntöönpanon ongelmien poistamiseksi sekä unionitason että kansallisin toimin.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2012

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 923/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Jussi Niinistö /saf:

Hur ämnar regeringen främja verkställigheten av utvisningar till Vietnam, Somalia och Irak dit det för tillfället är särskilt svårt att utvisa utlänningar,

är regeringen medveten om att utvisningsresor ibland avbryts med anledning av ett avsiktligt aggressivt beteende av den som ska utvisas och

hur ämnar regeringen ingripa i detta problem?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen är medveten om att en person ibland inte kan avlägsnas ur landet eftersom den mottagande staten faktiskt agerar så att man inte kan verkställa avlägsnandet. Trots att staterna enligt internationell rätt är skyldiga att återta sina egna medborgare, går den mottagande staten alltid inte med på att återta en person. Den kan till exempel vägra att utfärda resedokument eller andra nödvändiga dokument som behövs för att verkställa avlägsnandet ur landet eller annars agera så att avlägsnandet inte kan verkställas. Staten kan också befinna sig i en så kaotisk situation att det inte är möjligt att få dokument.

Regeringen arbetar mångfacetterat och brett när det gäller att främja verkställigheten av utvisningar. Regeringen är aktiv internationellt på EU-nivån och den främjar verkställigheten av avlägsnanden genom nationella åtgärder. Just nu för inrikesministeriet bilaterala diskussioner med

afghanska och irakiska myndigheter för att främja situationer som hänför sig till återvändande. Det är anmärkningsvärt att Somalia i höst efter ett långvarigt inbördeskrig och ostabila förhållanden har fått en ny politisk ledning, dvs. en president, ett parlament och en regering. Jag har träffat Somalias utrikesminister som under vårt möte betonade att förbättring och stabilisering av säkerhetssituationen är den nya regeringens viktigaste uppgift och en nödvändig förutsättning för all annan utveckling. I och med denna utveckling är det också möjligt att de hinder som för närvarande hänför sig till återvändande och återsändande till Somalia så småningom kommer att avlägsnas.

Utöver dialogen vid ministermöten på hög nivå bedriver Finland bilaterala konsultationer på tjänstemannanivå med flera stater. I dessa konsultationer kan man också vid sidan av utrikes- och säkerhetspolitiska frågor diskutera ländernas bilaterala relationer. Med de långvariga partnerländerna inom utvecklingssamarbetet, t.ex. Vietnam, förs dessutom samarbetsförhandlingar där fokus närmast läggs på utvecklingssamarbetet. Även frågor som ansluter sig till migration har tagits upp i dessa sammanhang.

Regeringen är också medveten om att en enskild person som ska avlägsnas ur landet kan med avsikt försöka förhindra verkställigheten av ett avlägsnande som man avsett verkställa med normalt reguljärflyg. Med stöd av polislagen har polisen rätt att använda maktmedel som anges i lagen, förordningen och föreskrifterna för att genomföra verkställigheten och oskadliggöra personen. När det är fråga om luftfartyg har luftfartygets befälhavare högsta myndighet ombord och han eller hon får enligt prövning neka en aggressiv person tillträde till planet. Regeringen på-

minner dessutom om att till exempel lugnande medel inte får användas som ett alternativ till maktmedel för att säkerställa att ett avlägsnande ur landet kan verkställas. Normala reguljärflyg är dock inte det enda sättet att verkställa avlägsnande ur landet.

Regeringen ska också i fortsättningen verka aktivt både på unionsnivå och nationellt för att avhjälpa problem när det gäller att verkställa beslut om avlägsnande ur landet.

Helsingfors den 19 december 2012

Inrikesminister Päivi Räsänen